

door Norbert HOSTYN

De "Cercle Artistique" kende heel wat moeilijkheden om een geschikt lokaal te vinden. Van 1908 tot 1912 was het een sukkeltocht. We vinden ze in die paar jaar tijd op maar liefst vijf adressen terug : Ibis Hotel, Cinéma Pathé, Hotel Saint-Georges, Hotel National en Hotel Windsor Castle.

Dit alles vinden we op een grappige manier omschreven in een groots gedicht, samen met fijne pentekeningen en foto's gevat in een omlijsting (Oostende, Heemmuseum).

1.

Tous les ostendais, chevaliers de la palette
Reçurent un beau jour une convocation.
Brocka, Gerbosch, Jan D'Ostende, Trois esthètes
Faisaient, au nom de l'art, un "grand" réunion.
Vers l'Hôtel de Ville
Ensemble portant nos pas
Jan comme chef de file
Suivaient Gerbosch et Brocka
Les aquarellistes
Les peintres et les sculpteurs
Bref tous les artistes
accouraient pleins d'ardeur.

2.

Après quelques séances tenues Salle des Milices.
Le cercle fut formé, le comité nommé
Il porta ses pénates à l'Hôtel de l'Ibis...se
Où, de vite s'installer, le grand art fut sommé.
Mais, rébarbative,
à peine fut-elle entrée
que, vindicative,
La peinture voulut quitter.
En chambre garnie
Du grand Cinéma Pathé
Pour tout la vie
Crut aller s'abriter.

3.

Pour s'installer là-bas, on mit la forte somme
On renouvela tout, rideaux, papier, vernis,
mais au bout de trois mois, le baas, un fort brave homme !
Nous mit, très poliment, à la porte du logis.
Au milieu des rues
Le cercle déambulant
à dia ou à hue
avait l'air d'un juif-errant.
Tous, à pleines gorges
Implorèrent chaque passant,
Quand l'Hôtel St. Georges
Dit : entrez, mes enfants !

4.

Ah qu'on était bien là pour un cercle artistique !
Tir au rez-de-chaussée; sall'de dance au premier,
un piano cass'role, un local esthétique
Pour sûr ce changement, c'était bien le dernier !

mais la politique
Qui gâte tous les métiers
S'mêla d'la boutique :
il fallut r'déménager !
de l'association
Libéral c'était l'local...
Et nous rembarquions...
Pour l'Hôtel National

5.

C'était un vrai musée de peintures murales
Sur chacun des panneaux y avait bien dix tableaux
Portraits, natures mortes, marines ou batailles,
Tout sentait le grand art, tout respirait le beau !
O ! cercle artistique,
Pourquoi les as-tu quittés
Ces lieux esthétiques
Que l'art a si bien traités ?
Prekstoel que tu guettes
Résiste à ton fol amour
Et Windsor, coquette,
T'abrite pour un jour

6.

Windsor Castle Hôtel, vraie chamb' de jeune fille
Nous serons pour toi, j'espère, un plus fidèle amant
Tu nous plais, nous t'aimons, mais fol est qui se fie
A ceux qui sont un vrai cercle d'art ambulante !
Le cercle artistique
Ici s'arrête un instant...
mais je suis sceptique !
Sera ce pour bien longtemps !
car je vois, confrères,
Dans un bel encadrement
La vieill' tour St. Pierre
Et Paul qui nous attend....

14 mars 1912.

1909

Met Pasen hield de jonge "Cercle Artistique" haar 2e Salon in het Kursaal. Jan DE CLERCK exposeerde er twee olieverven, "Zonnig Straatje" en "Sous-bois nabij Spa", een aquarel "Sous-bois te Wimbledon" en een pastel "Brugs hoekje" (1).

Meteen weten we dat DE CLERCK toen al in Engeland geweest moet zijn.

Naar het zomersalon 1909 in het Kursaal stuurde hij een "Landschap" dat een welwillende kritiek kreeg :

Le public lui tient compte de la patience et de la sincérité de ses études. Son dessin est correct, son coloris a de la fraîcheur. Il est sur la voie qui doit le conduire aux succès sérieux, si son inspiration, en puisant de nouvelles forces dans le travail s'élève graduellement vers cette vérité idéale qui est le but des peintres comme celui des poètes.

Nog in dat jaar stuurde DE CLERCK een "Gezicht te Brugge" en een "Nevel te Oostende" naar het Salon te Wien.

KUNST GENEGEN

Om het belang van "Kunst Genegen" in verband tot Jan DE CLERCK te begrijpen is een woordje uitleg over de figuur van "Paster PYPE" nodig. Deze priester, aalmoezenier van de visserij, stelde zijn leven ten dienste van de armere vissersbevolking en ondernam tal van initiatieven tot verbetering van hun lot. Hij deed dat via zijn visserijschool, maar ook via zijn "Vissersgilde" van waaruit hij zijn sociale werking verzorgde en de elementaire opvoeding van het vissersvolk bewerkte, ondermeer via een toneelkring.

Jacques ASAERT, leerling van Jan DE CLERCK, maakte als kleine jongen de geboorte en latere wel en wee van "Kunst Genegen" van dichtbij mee. Zijn grootouders hielden immers het café van Paster PYPE's "Vissersgilde" open.

J. ASAERT herinnert zich nog levendig een sentimenteel volks toneelstuk "Einde eens werkstakers", waarbij op het einde de doden de scène bedekten !!!

Op zekere dag in 1909, aldus ASAERT, kwam er een bende artisten de Gildezaal binnen. Het waren "echte artisten" : gehuld in zwierige, zwarte kapmantels, brede hoeden op de hoofden, baarden en snorren... Eén van hen was Jan DE CLERCK. En al gauw enthousiasmeerde die zich voor de zaak van deze gewone mensen. Op verzoek van Paster PYPE ging hij zich inlaten met de toneelkring om die op een wat hoger peil te brengen. Samen met enkele vrienden stichtte Jan DE CLERCK er zo de groep "Kunst Genegen".

Het eerste toneelstuk dat zo opgevoerd werd, zou "Kermisklok, Doodsklok" zijn geweest; een romantisch drama over het bohémienleven van kunstschilders en beeldhouwers. Om het decor er zo echt mogelijk te laten uitzien, voerde DE CLERCK requisieten uit zijn eigen atelier en uit dat van broer Oscar aan.

Het was op slag een ander soort toneel geworden en dat had veel succes bij die eenvoudige lieden. Daarnaast bestond er toen ook al een koorafdeling en was er een orkestje nodig, dan recruteerde Jan de muzikanten in zijn vriendenkring en in die van zijn broer Georges.

Jan DE CLERCK kwam zo vele avonden samen met die eenvoudige mensen om er hen wat zang en toneel aan te leren.

Deze nobele activiteiten vormden ongetwijfeld de voedingsbodem voor zijn latere, door hemzelf als "folkloristische" omschreven schilderijen waarvoor hij de thema's uit het vissersmilieu koos. Jan DE CLERCK zag een symboliek achter die werken : hij plaatste zijn figuren als typen op het voorplan, omgeven van duidelijke contouren, het geheel uitgewerkt in frappante kleuren. Hij toonde de Oostendse volksmens, peilde naar hun gemoed, dacht er niet aan petieterige anecdoten of fait-divers weer te geven. Hij betrachtte die volksaard in zijn folkloristische doeken te synthetiseren.

De schilderijen "Paster Pype en zijn vissers" (Oostende, Vrije Visserijschool Paster Pype), "Oude Vismijn", "Grote zus", "Moeilijke berekening" (Oostende, Museum voor Schone Kunsten) en nog andere zijn daar resultaten van.

"Kunst Genegen" floreerde zo tot aan het uitbreken van de Eerste Wereldoorlog, geschraagd door Jan DE CLERCK's idealisme.

(1) Salon des Beaux-Arts d'Ostende. Catalogue. Kursaal 11 au 25 avril 1909, Oostende, 1909, p. 13, nrs. 29-32.

(wordt vervolgd)